

Asia: VN/22263/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleiset huomiot

Varkauden kaupunki pitää kilpailuneutraliteetin turvaamista tärkeänä tavoitteena ja kannattaa lähtökohtaisesti sääntelyn selkeyttämistä sekä tasapuolisten kilpailuedellytysten vahvistamista julkisen ja yksityisen sektorin välillä.

Esitysluonnoksessa ehdotetut muutokset sisältävät kuitenkin useita elementtejä, jotka lisäävät merkittävästi kuntien hallinnollista taakkaa ilman riittävää arviota vaikutuksista kuntien resurssien käyttöön. Erityisen ongelmallisena kaupunki pitää uutta velvoitetta tehdä ja dokumentoida kirjallinen itsearviointi kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvasta toiminnasta. Esitetyt lisävelvoitteet ovat ylimitoitettuja niillä tavoiteltuihin hyötyihin nähden.

Kokonaisuutena esityksessä korostuu valvonnan tehostaminen kuntien kustannuksella, vaikka nykyjärjestelmän keskeiset ongelmat liittyvät pikemminkin sääntelyn tulkinnanvaraisuuteen ja KKV:n toimivallan rajojen epäselvyyteen.

Itsearviointi- ja dokumentointivelvoite

1. Merkittävä lisätyö kunnille

Esityksessä todetaan, että itsearviointia tehdään jo nykyisin ja että uusi velvoite tarkoittaisi lähinnä sen dokumentointia, mutta tämä arvio ei vastaa kuntien käytännön tilannetta. Käytännössä velvoite edellyttäisi systemaattisen arviointimallin rakentamista, toimintojen markkinatilanteen arviointia sekä tapauskohtaisesti että jatkuvana prosessina, kustannus- ja hinnoittelurakenteiden analysointia, dokumentaation ylläpitoa ja päivittämistä sekä sisäisen ohjeistuksen ja henkilöstön koulutuksen järjestämistä.

Arviointi tulisi tehdä kaikesta toiminnasta, joka voi mahdollisesti tapahtua kilpailutilanteessa markkinoilla, vaikka käsitteen tulkinta on edelleen epäselvä ja tapauskohtainen.

Tämä johtaa väistämättä laajaan ennakoivaan selvitystyöhön, jotta kunta välttää jälkikäteiset valvontariskit.

2. Epäselvä soveltamisala kasvattaa työmäärää

Kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvan toiminnan määritelmän tulokinnanvaraisuus on tunnistettu jo esityksen perusteluissa ongelmaksi.

Tästä huolimatta kunnille asetetaan velvoite dokumentoida itsearviointi tilanteessa, jossa:

- toiminnan luonne joudutaan ratkaisemaan tapauskohtaisesti
- myös erityislainsäädäntö vaikuttaa arvioon
- KKV:n tulkintalinja voi muuttua ajan kuluessa

Tämä lisää merkittävästi varmuuden vuoksi tehtävää työtä ja johtaa ylimitoitettuun hallinnolliseen varovaisuuteen.

3. Päällekkäisyys nykyisten velvoitteiden kanssa

Kunnilla on jo nyt velvoitteita mm. kirjanpidon eriyttämiseen, markkinaehtoiseen hinnoitteluun ja yhtiöittämisvelvoitteen arviointiin.

Uusi dokumentointivelvoite ei poista näitä, vaan tulee niiden päälle, mikä lisää kokonaiskuormitusta ilman, että se selkeästi vähentäisi muuta raportointia.

Kustannusvaikutukset

1. Henkilöstöressurssien kasvu

Velvoite edellyttää kunnassa juridista erityisosaamista (kilpailuoikeus, EU-oikeus), taloudellista analyysia (kustannuslaskenta, hinnoittelu) ja toimialakohtaista markkina-analyysiä.

Eryteisesti keskisuurissa kaupungeissa tämä tarkoittaa uusien asiantuntijaresurssien hankintaa tai ulkoisten konsulttien käyttöä.

2. Jatkuva ylläpitokustannus

Kyse ei ole kertaluonteisesta selvityksestä, vaan dokumentaatio tulee pitää ajan tasalla ja toiminnan muutokset edellyttävät uusinta-arviointia. Lisäksi KKV voi pyytää lisäselvityksiä.

Tämä muodostaa pysyvän kustannuserän, jota esityksessä ei ole riittävästi arvioitu.

3. Epäsuorat kustannukset

Lisäksi syntyy päätöksenteon hidastumista, lisääntyntä byrokratiaa palvelutuotannossa ja varovaisuutta, joka voi estää tarkoituksenmukaisia toimintamalleja.

Vaikutukset kuntien toimintaan

1. Hallinnollisen taakan kasvu

Esitys siirtää valvonnan painopistettä käytännössä kunnille:

- KKV:n tiedonsaantia parannetaan kuntien tuottaman dokumentaation avulla
- kunnille syntyy ennakkollinen selvitysvelvollisuus

Tämä ei ole hallinnollisen tehokkuuden näkökulmasta tarkoituksenmukaista.

2. Riskienhallinnan ylikorostuminen

Laaja dokumentointivelvoite johtaa siihen, että kunnat optimoivat toimintaansa valvontariskien minimoinnin, ei tehokkuuden perusteella. Lisäksi tämä voi johtaa siihen, että kunnat voivat pidättäytyä kehittämästä palveluja markkinoilla tai yhteistyössä markkinatoimijoiden kanssa.

3. Epäsuhta hyötyihin nähden

Esityksen tavoitteena on parantaa KKV:n tiedonsaantia ja nopeuttaa valvontaa.

Mutta hyödyt kohdistuvat ensisijaisesti valvontaviranomaiselle, kun taas kustannukset kohdistuvat kunnille.

Yhteenveto ja esitys

Varkauden kaupunki katsoo, että:

1. Itsearviointi- ja dokumentointivelvoite aiheuttaa kunnille merkittävän lisätyömäärän ja pysyvät lisäkustannukset, joita ei ole riittävästi arvioitu.
2. Velvoitteen soveltamisala on liian epäselvä, mikä johtaa hallinnollisesti raskaaseen ja varmuuden vuoksi tehtävään arviointityöhön.
3. Velvoite on päällekkäinen nykyisten sääntelyratkaisujen kanssa eikä selkeästi kevennä muita velvoitteita.

Varkauden kaupungin ehdotukset

- Velvoitetta tulee merkittävästi rajata koskemaan vain selkeästi kilpailtua liiketoimintaa
- Sääntelyyn tulee sisällyttää kynnyksarvot tai riskiperusteinen soveltaminen
- Velvoitteen kustannusvaikutuksista tulee tehdä realistinen arvio ja kompensointi kunnille
- Vaihtoehtona tulee arvioida kevyempi raportointi tai ohjeistus pohjainen malli ilman pakollista dokumentointivelvoitetta
- Lain toimeenpanoon varataan riittävä siirtymäaika ja annetaan käytännön ohjeistus.

Lopuksi

Varkauden kaupunki korostaa, että kilpailuneutraliteetin edistäminen on perusteltua, mutta sääntelyn tulee olla ennakoitavaa, oikeasuhtaista ja hallinnollisesti toteuttamiskelpoista.

Nykyisessä muodossaan esitys ei täytä näitä edellytyksiä itsearviointi- ja dokumentointivelvoitteen osalta. Lakiesitys ei myöskään riittävästi huomioi kuntien toimintaympäristöjen moninaisuutta eikä hallinnollisten velvoitteiden kokonaisvaikutuksia.

Varkaudessa 8.6.2026

Varkauden kaupunginhallitus

Mäkinen Antti
Varkauden kaupunki - kaupunginhallitus